

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu

LPO .411.007.01.2015
I/15/006

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	I/15/006 – Utrzymywanie psów służbowych w jednostkach organizacyjnych Policji, Służby Więziennej oraz Wojska Polskiego.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Marcin Adamczyk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 95161 z dnia 18 maja 2015 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Komenda Portu Wojennego w Świnoujściu (dalej „Komenda” lub „jednostka”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	kmdr Marek Bartkowski, Komendant, do dnia 31 stycznia 2015 r. Komendantem był kmdr Jarosław Grochowina (dowód: akta kontroli str. 3-8)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, wykonywanie przez Komendę w latach 2010-2015 (I kw.) zadań związanych z zapewnieniem psom służbowym odpowiednich warunków bytowania i utrzymania, a także opieki lekarsko weterynaryjnej¹.

Psom służbowym zapewniono opiekę lekarsko-weterynaryjną, a także żywienie dostosowane do potrzeb organizmu i ich funkcji fizjologicznych (zgodnie z ustalonymi normami). Urządzenia i wyposażenie miejsca przebywania jednego posiadanego obecnie psa służbowego zapewniają mu zachowanie funkcji życiowych i socjalnych. Pies ten był pielęgnowany i utrzymywany w sposób zapewniający mu dobrostan, w warunkach zapewniających swobodę ruchu, wypoczynek (w czasie zgodnym z jego aktywnością życiową) oraz niezagrożający bezpieczeństwu ludzi i innych zwierząt.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły warunków utrzymywania psów służbowych², efektywności ich wykorzystania oraz dokumentacji przewodników i psów służbowych (uprawnień przewodników i atestacji psów służbowych).

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² w szczególności będących na stanie jednostki do 2013 r.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Utrzymywanie i wykorzystanie psów służbowych

1.1. Organizacja i warunki utrzymania psów służbowych

Opis stanu
faktycznego

1. Za planowanie i prawidłowe wykorzystanie w służbie podległych przewodników i psów służbowych, a także dbanie o budowę i remonty pomieszczeń psów służbowych odpowiedzialny był dowódca jednostki.

W Jednostce prowadzono dokumentację psów służbowych, na którą składały się: książka ewidencji i przeglądu psów wojskowych, dziennik pracy psa służbowego, dziennik szkolenia doskonalącego psa służbowego, dowód tożsamości psa wojskowego.

(dowód: akta kontroli str. 39-82, 266-283)

2. Według stanu na dzień 31 marca 2015 r. etat Jednostki obejmował siedmiu przewodników psów oraz siedem psów służbowych. Przewodnicy psów służbowych, w tym dowódca drużyny, wyznaczeni zostali na swoje stanowiska służbowe rozkazami personalnymi Komendanta. Spośród siedmiu żołnierzy, których wyznaczono na stanowisko przewodnika psa służbowego³, tylko dowódca drużyny posiadał upoważnienie do wykonywania czynności z użyciem psa służbowego (ważne było do 31 grudnia 2013 r.).

W latach 2010 – 2015 Komenda posiadała łącznie 10 psów służbowych⁴, wszystkie rasy owczarek niemiecki. Według stanu na dzień 31 marca 2015 r. na stanie jednostki znajdował się jeden pies służbowy o nr ewidencyjnym 3261 (urodzony 1 lutego 2005 r.), o specjalności patrolowo – wartowniczej. Pies ten nie posiadał ważnego atestu, tj. formalnego potwierdzenia zdolności do wykonywania zadań, do których został wytresowany.

(dowód: akta kontroli str. 18-38, 114, 215)

Z informacji udzielonej przez Wojskowy Ośrodek Farmacji i Techniki Medycznej w Celestynowie wynika, że w kontrolowanym okresie upoważnienia do wykonywania czynności służbowych z użyciem psa służbowego oraz atesty posiadało siedmiu przewodników i psów. Upoważnienia poszczególnych przewodników oraz atesty psów, nad którymi sprawowali opiekę, ważne były odpowiednio: czterech przewodników do 2012 r., dwóch do 2009 r., a jednego do końca 2013 r. (w przypadku trzech psów brak jest w tym zakresie danych).

(dowód: akta kontroli str. 219-221)

Komendant Portu Wojennego wyjaśnił, że „nie kierował żołnierzy na przeszkolenie przewodników psów ponieważ realizacja takiego szkolenia możliwa jest tylko przy udziale psa służbowego. Będący na ewidencji jednostki pies [...], zgodnie z zaleceniami Wojskowego Inspektora WOMP Gdynia nie powinien m. in. pokonywać toru przeszkód, co wiąże się z brakiem możliwości uczestniczenia w szkoleniu. Ukończenie kursu nie jest natomiast możliwe bez udziału psa służbowego. [...] Wobec świadczenia usługi ochrony obiektów przez firmę zewnętrzną, niezasadnym było występowanie o uzupełnienie psów służbowych, które nie mogłyby być wykorzystywane do właściwych celów”.

(dowód: akta kontroli str. 223-224)

³ na dzień 21 czerwca 2015 r.

⁴ jeden z tych psów o nr ewidencyjnym został 3307 (3402) został przekazany 16 stycznia 2014 r. do JW nr 4224, która otrzymała już wcześniej psa o nr ew. 3273.

W dniu 23 czerwca 2015 r. (pismo Z-110/S-1/15) Komendant wystąpił do Dowódcy 8 Flotylli Obrony Wybrzeża z wnioskiem etatowym w sprawie przeformowania plutonu zabezpieczenia – kompanii zabezpieczenia – zespołu transportu i Przeładunków. We wniosku tym wskazano m. in., że „istotą zmiany jest skreślenie w całości drużyny przewodników psów i utworzenie w to miejsce drużyny zabezpieczenia”.

(dowód: akta kontroli str. 237)

3. W latach 2010 - 2015 (I kwartał) na utrzymanie psów służbowych poniesiono wydatki w łącznej kwocie 1.087.873 zł, w tym na: zakup karmy 71.038 zł, usługi weterynaryjne – 410 zł⁵ oraz wynagrodzenia – 1.016.425 zł.

(dowód: akta kontroli str. 207-208)

4. W latach 2010-2013 psy służbowe utrzymywane były w budynku dawnej chlewni zaadaptowanym na potrzeby psów, w których utworzono kojec z budą i wybieg zewnętrzny.

(dowód: akta kontroli str. 298-301)

Pies służbowy⁶ (rasy owczarek niemiecki) posiadał kojec wraz z budą umieszczoną na zewnątrz kojca. Przestrzeń kojca o pow. 7,33 m² zamknięta była z trzech stron pełnymi ścianami konstrukcji metalowo – drewnianej. Podłoga kojca została wykonana z desek drewnianych. W tylnej ścianie wykonano otwór stanowiący wejście do budy. Kojec z przodu posiadał furtkę wejściową otwierającą się do środka oraz obrotowe drzwiczki do podawania karmy. Przednia ściana kojca, jak i furtka wykonane były z prętów stalowych umieszczonych pionowo, wykonanych ze stali nierdzewnej.

Buda psa składała się z legowiska (bez tzw. przedsionka). Ściany, podłoga i dach były podwójne (tworzyły przestrzeń izolacyjną wypełnioną styropianem). Ściany budy zostały obite na zewnątrz wykładziną z gumolitu, a dach został pokryty papą izolacyjną. Dach budy był uchylny i zdejmowany, co umożliwiało dostęp do środka budy celem jej porządkowania, dezynfekcji i wietrzenia. Buda miała kształt skrzyni prostokątnej o wymiarach: długość 127 cm, szerokość 85 cm, wysokość ściany przedniej 85 cm, wysokość ściany tylnej 80 cm.

(dowód: akta kontroli str. 9-17)

W toku kontroli warunków utrzymania i wykorzystania psów służbowych, przeprowadzonych przez wojskowych inspektorów weterynaryjnych (w latach 2010-2013) Wojskowego Ośrodka Medycyny Prewencyjnej⁷ w Gdyni, stwierdzono m. in.: nieodpowiednią wielkość kójców dla psów (zbyt mała kubatura) oraz nieodpowiednią konstrukcję bud, nieodpowiedni stan techniczny kójców popękane posadzki w kójcach, sztuczne oświetlenie w kójcach (bardzo mały dostęp światła dziennego), brak zadaszenia zewnętrznej części kójców. Z protokołów kontroli wynikało, że wielkość pomieszczeń, konstrukcja i stan techniczny kójców, ogrodzeń, przegród oraz podłóg w kójcach wymagał poprawy.

W protokołach kontroli warunków utrzymania i wykorzystania psów służbowych, które obejmowały również kontrolę dokumentacji wskazano ponadto, że nie wszyscy przewodnicy posiadali uprawnienia do wykonywania czynności z udziałem psa służbowego i nie wszystkie psy służbowe posiadały aktualny atest.

(dowód: akta kontroli str. 81-111)

⁵ Pozostałe koszty zabiegów profilaktycznych, leczniczych i badań okresowych psów służbowych pokrywane były z budżetu WOMP.

⁶ jedyny będący na stanie jednostki na dzień 21 czerwca 2015 r.

⁷ dalej „WOMP”

Opiekę nad psem, zgodnie z rozkazem dziennym z 23 czerwca 2014 r. sprawował przewodnik psa i zarazem dowódca drużyny, posiadający „prawo do wykonywania czynności z użyciem psa służbowego nr 26/2011” (zawierało adnotacje o potwierdzeniu kwalifikacji do wykonywania czynności z użyciem psa służbowego do dnia 31 grudnia 2013 r.).

(dowód: akta kontroli str. 80)

Według wyjaśnień Zastępcy Komendanta jednym z kryteriów branych pod uwagę przy wyznaczeniu na stanowisko był fakt, że przewodnik wcześniej posiadał uprawnienia do wykonywania czynności z użyciem psa służbowego. W tym czasie pies, który został mu przydzielony (obecnie ponad 10 letni), był po wykonywanym zabiegu rekonstrukcji stawu kolanowego z ograniczeniami w zakresie służby i szkolenia. Fakt ten uniemożliwiał skierowanie przewodnika wraz z psem na kurs.

(dowód: akta kontroli str. 207)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Z ustaleń kontroli warunków utrzymania i wykorzystania psów służbowych (przeprowadzonych w latach 2010-2013 r. przez wojskowych lekarzy weterynarii WOMP) wynika, że warunki utrzymywania psów służbowych (przestrzenne oraz wyposażenie w budowie i urządzenia techniczne) nie odpowiadały wymogom wynikającym z § 4 pkt 1, 2 i 10 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt wykorzystywanych do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych⁸ (dalej w skrócie: „rozporządzenie”). Warunki utrzymywania psów służbowych nie odpowiadały także wymogom wynikającym z „Instrukcji o gospodarce psami służbowymi w Siłach Zbrojnych RP”⁹ w zakresie pomieszczeń dla psów, które powinny się znajdować się w miejscach suchych, przewiewnych, osłoniętych od wiatru i słońca i nie narażonych na zalanie wodą.

(dowód: akta kontroli str. 81-111, 290-294)

2. Wyniki oględzin, przeprowadzonych w toku kontroli NIK, wskazują, że parametry i konstrukcja budy dla posiadanego obecnie psa służbowego nie odpowiadają wymogom określonym w załączniku do ww. rozporządzenia, zgodnie z którymi buda psa winna się składać z przedsionka stanowiącego 30 % powierzchni budy oraz wydzielonego miejsca do spania - 70 %. Konstrukcja budy nie odpowiadała także wymogom wynikającym z zał. 10 do Instrukcji, według którego buda winna mieć kształt skrzyni prostokątnej o wymiarach wewnętrznych: długość 160 cm, szerokość 90 cm. Ponadto, wewnątrz budy winna dzielić na dwie nierówne części, ściana z desek, tworząc w ten sposób legowisko i przedsionek (długość legowiska 100 cm, a przedsionka 50 cm).

(dowód: akta kontroli str. 9-17a)

3. Środki przeznaczone na utrzymanie psów służbowych oraz ich przewodników nie były wykorzystywane w celu realizacji zadań ochronnych oraz specjalnych, o których mowa w pkt 3 i 4 Instrukcji. Z ustaleń kontroli wynika, że świadczenie ochrony w Komendzie Portu Wojennego w Świnoujściu zlecane jest zewnętrznym firmom - Specjalistycznym Formacjom Ochronnym, tzw. SUFO. Zdaniem NIK, utrzymywanie siedmiu etatów przewodników psów¹⁰ w Kompanii Zabezpieczenia, Zespołu

⁸ Dz. U. Nr 16, poz. 166.

⁹ wprowadzona decyzją nr 623/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 27 grudnia 2007 r.

¹⁰ obowiązki przewodników psów służbowych określono w pkt. 25 Instrukcji

Transportu i Przeładunków Komendy, w sytuacji, w której nie ma możliwości łączenia służby wartowniczej oraz służby SUFO (na co wskazał w złożonych wyjaśnieniach Komendant Jednostki), nie znajduje racjonalnego uzasadnienia. Ustalenia kontroli NIK oraz kontroli WOMP wskazują ponadto, że przewodnicy psów służbowych nie posiadali odpowiednich uprawnień do wykonywania czynności z użyciem psa służbowego.

(dowód: akta kontroli str. 13-38, 81-111, 290-294)

W ocenie NIK, odpowiedzialność za powstałe w latach 2010 – 2014 nieprawidłowości ponosi ówczesny Komendant jednostki, który odpowiadał m. in. za planowanie i prawidłowe wykorzystanie w służbie podległych mu przewodników i psów służbowych m. in. poprzez optymalne oraz racjonalne ich wykorzystanie, zgodnie z przeznaczeniem.

(dowód: akta kontroli str. 5-8)

1.2. Żywienie, pielęgnacja oraz opieka nad psami służbowymi

Opis stanu
faktycznego

1. W latach 2010-2015 (I kw.) psy żywiono karmą suchą. Wydatki na żywienie psów wyniosły łącznie 71.038 zł. W żywieniu psów do 2013 r. stosowano karmę odpowiadającą normom żywnościowym. Zgodnie ze wskazaniami lekarza weterynarii, od września 2013 r. pies służbowy żywiony był specjalistyczną karmą leczniczą. Z oceny żywienia dokonywanej w trakcie kontroli warunków wykorzystania psów służbowych wynika, że: zapewniono odpowiednie warunki przechowywania środków żywienia, woda do pojenia spełniała normy sanitarnohigieniczne dla wody pitnej, zapewniono podawanie karmy tylko przez przewodników lub ich pomocników, stosowano odpowiednie normy należności żywnościowych oraz odpowiedni podział normy dziennej, zapewniono psom odpowiedni okres wypoczynku pomiędzy pracą a pojeniem i podawaniem karmy.

Według danych zawartych w protokołach kontroli warunków utrzymania psów służbowych: wyposażenie w przedmioty do pielęgnacji psów służbowych było zgodne z tabelą należności, zawartą w Instrukcji o zaopatrywaniu jednostek wojskowych w wyposażenie specjalne przewodników oraz psów służbowych¹¹; stan techniczny oraz sanitarny przedmiotów oraz zaopatrzenia w środki do pielęgnacji był prawidłowy; psy posiadały zaopatrzenie w ciepłą wodę; odpowiednia była częstotliwość i staranność przeglądów i zabiegów pielęgnacyjnych; stan okrywy włosowej, oczu, skóry, przewodów usznych, nozdrzy był prawidłowy.

(dowód: akta kontroli str. 81-111, 157-192)

1.3. Zabezpieczenie weterynaryjne psów służbowych oraz nadzór weterynaryjny

Opis stanu
faktycznego

1. Opiekę lekarsko-weterynaryjną nad psami sprawowali wojskowi lekarze weterynarii WOMP. Ponadto, za zabezpieczenie epizootologiczne i utrzymanie dobrej kondycji zdrowotnej zwierząt etatowych oraz odpowiadał lekarz weterynarii – Epizootolog 8 Flotylli Obrony Wybrzeża.

(dowód: akta kontroli str. 238-258, 211-213)

Zgodnie z instrukcją, psy służbowe poddawane były zabiegom profilaktycznym, w tym szczepieniom przeciwko wściekliznie; innym szczepieniom ochronnym; zwalczaniu endopasożytów i ektopasożytów, a także innym zabiegom profilaktycznym (wg wskazań wojskowego lekarza weterynarii).

¹¹ Wprowadzona decyzją Nr 3/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 7 stycznia 2010 r.

Ponadto, u psów służbowych, dwa razy w roku, przeprowadzano okresowe badania lekarsko-weterynaryjne, których wyniki odnotowywano w karcie badania lekarsko-weterynaryjnego psa służbowego (określając jego stan zdrowia i kategorię przydatności do służby), w książce ewidencji i przeglądów psów wojskowych prowadzonej przez Komendę oraz w dowodzie tożsamości psa służbowego (zawiera szczegółowe dane dot. rodzaju szczepienia/zabiegu oraz użytego środka).

(dowód: akta kontroli str. 39-78)

2. Nadzór weterynaryjny nad psami służbowymi sprawowało dwóch wojskowych lekarzy weterynarii WOMP. W okresie od 27 kwietnia 2011 r. do 9 grudnia 2014 r. przeprowadzili oni w Jednostce łącznie 13 kontroli¹² warunków utrzymania i wykorzystywania psów. W trakcie kontroli sprawdzano stan ewidencji psów (prawidłowość zapisów w książce ewidencji i dowodach tożsamości psów oraz zgodność stanu ewidencyjnego ze stanem faktycznym); ogólny stan zdrowia zwierząt; stan pielęgnacji psów służbowych oraz stan wyposażenia w przedmioty do pielęgnacji; stan pomieszczeń dla psów, warunki zdrowotne, stan wyposażenia pomieszczeń; stan odżywienia psów (warunki żywienia, stan zapasów karmy, jej jakość i warunki przechowywania); warunki pracy psów służbowych, wyposażenia w ekwipunek oraz realizację procesu doskonalenia psa w jednostce. Protokoły z kontroli zawierały m. in.: opis stwierdzonych niezgodności, wnioski, wydane zalecenia oraz terminy ich wykonania. Z protokołów tych wynikało, że:

- w 2011 r. brak było u wszystkich psów atestacji;
- w 2012 i 2013 r. psy służbowe wykorzystywane były niezgodnie z przeznaczeniem, nieodpowiednia była kubatura pomieszczeń dla psów, w tym wielkość kojców (stan techniczny kojców był nieodpowiedni);
- od 2014 r. przewodnik psa nie posiada uprawnień do wykonywania czynności z udziałem psa służbowego, a pies służbowy atestu,
- pies służbowy o nr ew. 3261 od października 2013 r. był niezdolny do wykonywania czynności służbowych¹³.

(dowód: akta kontroli str. 81-111, 290-294)

1.4. Wycofywanie psów ze służby

Opis stanu
faktycznego

1. W latach 2010 – 2015 (I kwartał) ze służby w Jednostce wycofano dziewięć psów, z których dwa przekazano do JW. 4224. W latach 2010 – 2012 padły trzy psy (każdego roku jeden). Przyczynami wycofania pozostałych czterech psów ze służby¹⁴ były m. in. postępujące zmiany starcze oraz zmiany chorobowe. Psy te zostały przekazane ich przewodnikom po sporządzeniu tzw. „Protokołu wybrakowania psa służbowego” i zatwierdzeniu go przez Komendanta. Wybrakowania psów dokonywała komisja powoływana przez dowódcę jednostki wojskowej, w skład której wchodził m. in. wojskowy lekarz weterynarii WOMP, bądź lekarz weterynarii – epizootolog. Protokoły te zawierały orzeczenie lekarsko-weterynaryjne oraz wniosek dotyczący sposobu przekazania psa poza wojsko.

(dowód: akta kontroli str. 117-145)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

¹² jedną w 2011, cztery w 2012 r. trzy w 2013 r. oraz cztery w 2014 r.

¹³ Pies ten w dniu 1 września 2014 r. otrzymał kategorię 2/3 (zdolny z ograniczeniami/czasowo niezdolny).

¹⁴ wskazanymi w Protokołach wybrakowania psa służbowego, zawierającego orzeczenie lekarsko-weterynaryjne.

IV. Wniosek

Wniosek pokontrolny

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁵, wnosi o zapewnienie psu służbowemu odpowiednich pomieszczeń spełniających wymogi rozporządzenia w sprawie minimalnych warunków utrzymywania zwierząt.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, dnia 14 lipca 2015 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Marcin Adamczyk
Główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
Andrzej Aleksandrowicz

.....
podpis

.....
podpis

¹⁵ Dz. U. z 2012 r., poz.82 ze zm.